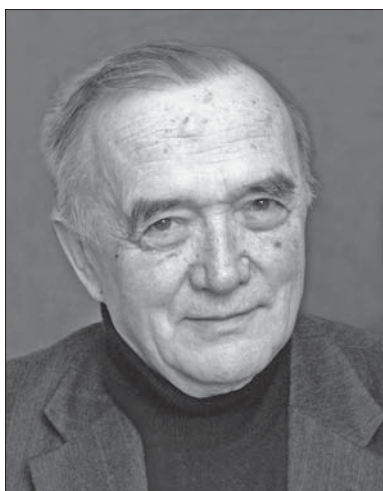

80-річчя академіка НАН України В.Г. МАНЖЕЛІЯ

Вадим Григорійович Манжелій народився 3 травня 1933 р. у Харкові в родині вчителів. Після закінчення в 1955 р. Харківського державного університету був асистентом кафедри «Експериментальна фізика» цього ВНЗ. У 1960 р. Вадим Григорійович перейшов до Фізико-технічного інституту низьких температур ім. Б.І. Веркіна НАН України (ФТІНТ). Упродовж 1962–2007 рр. він очолював відділ теплових властивостей молекулярних кристалів, де нині працює головним науковим співробітником. В.Г. Манжелій зробив значний внесок у становлення і розвиток Інституту не тільки як керівник відділу, але й як один із найближчих помічників і радників засновника ФТІНТ академіка НАН України Б.І. Веркіна. У 1961 р. він захистив кандидатську дисертацію, присвячену вивченню дифузії в рідинах, у 1970 р. — докторську, в 1972 р. одержав звання професора. У 1982 р. його обрано членом-кореспондентом, а в 1990 р. — академіком НАН України.

Роботи В.Г. Манжелія охоплюють широке коло наукових інтересів. Надзвичайно важливі з наукового та прикладного погляду результати, які назавжди увійшли в скарбницю світової науки, він отримав у галузі фізики низьких температур і твердого тіла, зокрема фізики криокристалів. Вадим Григорійович та його учні здійснили піонерські дослідження теплоємності, теплового розширення, теплопровідності, стисливості криокристалів та їхніх розчинів, теплофізичних властивостей квантових молекулярних кристалів, орієнтаційних стекл, фулеритів, нанотрубок, газогідратів і простих спиртів, кінетичних явищ у зріджених газах, консервації й поведінки біологічних об'єктів в умовах глибокого охолодження. Варто відзначити його роботи з вивчення впливу нульових орієнтаційних осциляцій, обертального руху та орієнтаційного розупорядкування молекул на теплові властивості стверділих газів, виявлення склоподібної поведінки розчинів криокристалів і низки нових домішкових ефектів у теплових властивостях кристалів за низьких температур. Було досліджено кінетичні і рівноважні властивості квантових молекулярних кристалів, виявлено квантову дифузію у твердому дейтерії, спин-ядерну конверсію у твердому CD_4 та склоподібну поведінку теплопровідності клатратних газогідратів у широкому інтервалі температур (2–200 К). Останнім часом Вадим Григорійович разом з учнями виявив негативне теплове розширення фулериту C_{60} за гелієвих температур, поліаморфізм орієнтаційних стекл, квантову дифузію водню та гелію у фулеритах і вуглецевих нанотрубках.

В.Г. Манжелій заснував наукову школу з вивчення теплових властивостей кріокристалів, до якої належать 7 докторів і кілька десятків кандидатів наук. У процесі розвитку школи виникла низка самостійних лабораторій не лише у ФТІНТ, а й у закордонних дослідницьких центрах. Свого часу Вадим Григорійович був одним з організаторів Всесоюзної наради з фізики кріокристалів, що згодом перетворилася на регулярну Міжнародну конференцію «Cryocrystals and Quantum Crystals». Він — автор і співавтор понад 200 наукових праць, зокрема 7 монографій; член кількох академічних наукових рад, редколегій спеціалізованих видань, громадських рад і комітетів.

На особливу увагу заслуговує самовіддана й невтомна діяльність Вадима Григорійовича на посаді заступника головного редактора журналу «Фізика низьких температур». Видання має один із найвищих міжнародних

рейтингів серед українських наукових журналів, у чому є велика заслуга В.Г. Манжелія.

Роботи Вадима Григорійовича з вивчення кріокристалів відзначені Державною премією УРСР у галузі науки і техніки (1977), а дослідження довгострокової низькотемпературної консервації крові, що мають велике практичне значення, — Державною премією СРСР у галузі науки і техніки (1978). У 2000 р. йому було присуджено премію ім. Б.І. Веркіна НАН України. В.Г. Манжелій — кавалер орденів «За заслуги» III (2003) і II (2009) ступенів, заслужений діяч науки і техніки України (1998), почесний професор Інституту низьких температур та структурних досліджень ПАН (2004).

Наукова спільнота, колеги і друзі щиро вітають Вадима Григорійовича з ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, успіхів, сил і натхнення для подальшого розвитку фізичної науки в Україні.